

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra HAANDBOG I VERDENSHISTORIEN. Nyaarstiden

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 605.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-grundtvig07val-shoot-idm140245216148704.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

I tolv Aar (1598-1610) sad *Henrik den Fjerde* uanfægtet paa Thronen, uden at man seer mindste Tegn til, at han havde et høiere Maal end at more sig med Kys og Klap, med Jagt og Vovespil, at befæste den *selvtagne* Enevoldsmagt og paa *alle muelige* Maader fylde *Skatkammeret*; men da han omkom ved et *Snigmord*, lader det sig immer tænke, at han just da var ifærd med at begynde paa noget *Stort*, og det antog man længe, blot paa *Sullys* Ord, for en afgjort Sag. Det Visse er imidlertid, at *Henrik* var ifærd med at yppe en blodig Krig, hvortil det faldt vanskeligt at finde Paaskud, og skulde Paaskuddet virkelig været, som *Sully* melder, at udskifte hele Christenheden, saa *Magterne* fik hvad *han* kaldte den rette Ligevægt, og *Rigerne* en varig *Fred*, da maatte han været en *Napoleon*, for deraf at gjøre noget *Stort*, som saa endda kun vilde været en *stor Ulykke*: almindelig Trældom og Dødsstille **). Medens *Verdens-Historien* derfor ikke vil aftrætte Nogen, at *Henrik den Fjerde* var Perlen mellem *Frankrigs* Konger siden *Ludvig den Hellige*, altsaa snart i sex Aarhundreder; kan den dog ligesaalidt holde nogen Lovtale over ham, som over *Franskheden* i det Hele, hvis uudsleltelige * - * 606 Grundtræk det var at *protestere* mod al *Aand*, som er høiere end *Vittighed* og mod al *Følelse* dybere end *Egenkiærlighed*, og gjør begge Dele saa *glimrende*, at al Verden fristes til Efterligning. *Calvinismen* var det *Gothiske*, *Normanniske* og *Brittiske* Element, der gjorde Opstand mod den grændseløse *Galliske*, *Burgundiske* og *Frankiske* Dyriskhed [Letsindighed], satte den Grændser til en Tid og endte med at sætte Farve paa den, det er den nøgne Sandhed, og kun fordi den *Protestantiske Christenhed* aabenbar i det *Syttende* Aarhundrede trængde til en saadan Frist og Bistand, som *Frankerigs* Kamp med det *Østerrigske* Huus skaffede den, kun derfor er den *Franske* Borger-Krig og den kronede Freds-Mægler, *Henrik den Fjerde*, verdenshistorisk mærkværdige I